

SUHDANNE 2016/2:

SUOMEN BKT KASVAA 1,1–1,2 PROSENTTIA VUOSINA 2016–2018; KYSYNNÄN KASVUN PAINOPISTE SIIRTYY ASTEITTAIN VIENTIIN

- *Euroalueen talouskasvu hidastuu Ison-Britannian EU-eroon liittyvän epävarmuuden vuoksi ensi vuonna hieman, Kiinan talouden kasvu hidastuu hallitusti; riskit huonommasta kehityksestä ovat kuitenkin lisääntyneet.*
- *Suomen kokonaistuotanto kasvaa 1,1–1,2 prosenttia vuosina 2016–2018; kysynnän painopiste siirtyy asteittain kotimarkkinoista vientiin.*
- *Viennin määrä ei kasva juuri lainkaan vuonna 2016; vuosille 2017 ja 2018 odotetaan 2,5–3 prosentin kasvua, kun vientimaiden investointikysyntä hieman virkoaa ja kilpailukyky sopimus alkaa tukea vientiä.*
- *Yksityinen kulutus kasvaa matalan inflaation ansiosta 1,3 prosenttia vuonna 2016; vuosina 2017 ja 2018 se kasvaa vain puolisen prosenttia matalan ansiotason nousun, työn sivukulujen korotusten ja lomarahojen leikkauksen sekä nopeutuvan inflaation vuoksi, vaikka tuloverotusta kevennetään vuonna 2017.*
- *Investoinnit kääntyvät matalalta tasolta 3,5–4 prosentin kasvuun vuosina 2016 ja 2017, vuonna 2018 kasvu hidastuu.*
- *Työllisyys kohenee hitaasti, kilpailukyky sopimuksen vaikutus alkaa tuntua vasta vaalikauden lopulla; työttömyysaste pysyy korkeana, vuonna 2016 se on 9,1 prosenttia, sen jälkeen se alenee 0,2 prosenttiyksikköä vuodessa; hallituksen työllisyysastetavoite 72 prosenttia ei toteudu vaalikauden aikana.*
- *Suomen kuluttajahinnat nousevat vain 0,5 prosenttia tänä vuonna polttoaineiden ja elintarvikkeiden hintojen laskun vuoksi, ensi vuonna inflaatio kohoaa 1 prosenttiin ja vuonna 2018 edelleen 1,5 prosenttiin.*
- *Julkisen talouden tasapainottuminen on hidasta sopeutustoimista huolimatta; julkisen velan suhde kokonaistuotantoon jatkaa kasvuaan.*

Suhdanne-julkaisun verkkoversio on vapaasti luettavissa osoitteessa www.suhdanne.fi. Verkkoversion kuvat ja taulukot voi myös ladata omalle koneelle, samoin Suhdanne-julkaisun tekstit pdf-tiedostoina.

LISÄÄNTYNYT EPÄVARMUUS HIDASTAA MAAILMANTALouden KASVUA

Vuonna 2016 koko maailman kokonaistuotannon kasvu hidastuu viimevuotisesta 3,1 prosentista 2,8 prosenttiin. Vuonna 2017 kasvu nopeutuu hieman noin 3 prosenttiin. Ns. nousevien talouksien kasvua jarruttaa Kiinan kasvun hidastuminen ja ulkomaisien pääomavirtojen heikentyminen Yhdysvaltojen odotetun rahapolitiikan kiristymisen vuoksi.

Yhdysvaltojen bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,8 prosenttia vuonna 2016 sekä 2 prosenttia vuosina 2017 ja 2018. Kasvu pohjautuu kotimaiseen kysyntään, joka on kuitenkin ollut jonkin verran odotettua vaimeampaa. EU-alueen bkt nousee 1,7 prosenttia tänä vuonna ja 1,3 prosenttia vuonna 2017. Öljyn hinnan yhä jatkunut lasku elvyttää energiaa paljon käyttäviä ja sitä tuovia talouksia. Ensi vuonna Ison-Britannian EU-eroon (ns. Brexit) liittyvä epävarmuus hidastaa kasvua. Hidastuminen on suurinta Ison-Britanniassa, mutta se heijastuu myös muualle EU:hun.

Venäjällä kokonaistuotanto supistuu runsaan prosentin vuonna 2016. Kotimainen kysyntä vähenee huomattavasti bkt:ta jyrkemmin. Heikko kasvu aiheutuu matalasta energian hinnasta, Ukrainan kriisin vuoksi asetetuista pakotteista ja talouden uudistusvauhdin hitaudesta. Vuonna 2017 Venäjän talous kääntyy prosentin kasvuun öljyn hinnan noustessa hieman ja kotimaisen kysynnän jonkin verran vakaantuessa.

Kiinan bkt lisääntyy kuluvana vuonna 6,6 prosenttia. Rahoitusmarkkinoiden epävarmuus, pyrkimys voimakkaasti kasvaneen velkaantumisen hillintään, edellisen elvytyksen jäljiltä syntynyt talouden suuri ylikapasiteetti sekä kysynnän painopisteen siirtymisen vientiteollisuudesta palveluihin jarruttavat tuotannon kasvua. Vuonna 2017 kasvu hidastuu 6,2 prosenttiin.

Riski maailmantalouden oleellisesti huonommastaikin kehityksestä on yhä suuri. Viime aikoina erityistä huolta ovat herättäneet Kiinan kasvun hidastuminen ja sen rahoitusmarkkinoihin liittyvät riskit, vaikka Kiina pyrkii massiivisella elvytyksellä niitä torjumaan. Ison-Britannian tulevaan EU-eroon liittyvä epävarmuus varjostaa erityisesti EU-talouksien näkymiä. Usean euroalueen maan julkisen velan taso on korkea, mikä voi myös synnyttää kriisejä. Yhdysvalloissa tärkeää on yksityisen sektorin luottamuksen säilyminen. Lähestyvät presidentinvaalit voivat synnyttää talouspoliittisia jännitteitä.

Itä-Ukrainaan on muodostunut ns. jäätynyt konflikti. Pakotteita ei lähiaikoina pureta ja kriisi jarruttaa Venäjän ja länsimaiden taloussuhteita useita vuosia. Epävarmuutta lisää myös Syyriassa ja sen

naapurustossa vellova sota. Tiividen taloussuhteiden vuoksi Suomi on haavoittuva Venäjän kehitykselle. Myös EU-maiden investointitoiminnan elpymisen lykkääntyminen jarruttaisi Suomen viennin kasvua.

BREXIT JARRUTTAA EUROALUEEN TALOUSKASVUA

Euroalueen bkt:n ennustetaan kasvavan 1,6 prosenttia vuonna 2016 sekä 1,4 prosenttia vuonna 2017 ja 2018. Kasvua jarruttaa Ison-Britannian EU-eron synnyttämä epävarmuus. Eurotalouksien välillä on ennustejaksolla selviä kasvueroja. Irlannissa bkt:n kasvu on kuluvana vuonna lähes 5 prosenttia ja Espanjassa 3 prosenttia. Saksassa kasvu on 1,7 ja Ranskassa 1,3 prosenttia. Italiassa se on 1 prosentin tuntumassa. Perää pitää Kreikka, jossa kokonaistuotannon ei ennusteta kasvavan lainkaan. Vaihtotaseiden alijäämät jatkavat pienenemistään ja julkisen talouden velkaantuminen hidastuu, joskaan ei kovin nopeasti. Suuri julkinen velka tekee monen EU-maan talouden haavoittuvaksi.

Heikkojen talousuutisten vuoksi EKP:n rahapolitiikka on pysynyt kevyenä. Sen johdosta korot säilyvät matalina ja euron kurssi on heikompi kuin se muuten olisi. Korkeiden mataluus ja runsas likviditeetti tukevat osakekurssien ja muiden varallisuuserien hintojen nousua. Joissakin maissa kevyen rahapolitiikan seurauksena voi olla asuntojen hintojen epäterve nousu.

BKT KASVAA 1,1 PROSENTTIA VUONNA 2016 JA 1,2 PROSENTTIA VUONNA 2017

Suomen kokonaistuotannon arvioidaan kohoavan 1,1 prosenttia vuonna 2016. Maaliskuussa 2016 ennustimme 0,9 prosentin kasvua. Pieni korjaus ylöspäin aiheutuu aiemmin ennakoitua vahvemmita investoinneista ja yksityisestä kulutuksesta. Investointitoiminnan piristyminen näkyy sekä rakentamisessa että kone- ja laiteinvestoinneissa. Kulutusta on tukenut arvioitua matalampi säästämisaste. Vuoden jälkipuoliskolla viennin arvioidaan virkistävän jonkin verran euroalueen investointien elpymisen myötä.

Vuonna 2017 bkt:n kasvu nopeutuu hieman 1,2 prosenttiin viennin tukemana. Vientiä voimistavat EU-maiden investointien viriäminen ja kilpailukyyn asteittainen paraneminen kilpailukyky sopimuksen tukemana. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu runsaaseen puoleen prosenttiin. Reaaliensiot alenevät hieman, työllisyyskehitys on heikko ja kilpailukyky sopimus kasvattaa palkansaajien työvoiman sivukuluja. Tuloveronkevennykset sen sijaan tukevat kulutusta. Investointien kasvu jatkuu.

Vuoden 2018 bkt:n kasvuksi ennustamme 1,1 prosenttia. Kasvu nojaa vientiin ja investointeihin. In-

vestointien kasvu kuitenkin hidastuu edellisvuotesta. Tämän suuruinen kasvu edellyttää maltillisten palkkasopimusten jatkumista ja kilpailukyvyen kohenemista sekä vientimarkkinoiden elpymistä. Yksityisen kulutuksen kasvu pysyy vaatimattomana.

KILPAILUKYKYSOPIMUS TUKEE VIENTIÄ

Vuonna 2016 viennin määrä kasvaa vajaat puoli prosenttia. Tavaroiden ja palvelujen vienti lisääntyy suunnilleen yhtä paljon. Paperiteollisuuden vienti supistuu hieman. Puutavateollisuuden vienti lisääntyy selvästi hyvin sujuvan Aasian-viennin ansiosta. Kemianteollisuuden vienti lisääntyy tuntuvasti öljynjalostamon palattua normaalitilaan viimevuotisen huoltoseisokin jälkeen. Koneiden ja laitteiden vienti jää viimevuotista matalammaksi, vaikka sen odotetaan loppuvuonna elpävän hieman investointikysynnän vahvistuessa. Moottoriajoneuvojen vienti vähenee tilapäisesti, kun koottava automalli vaihtuu. Vienti Venäjälle vähenee yhä arvoltaan muutaman prosentin. Länsivienti kasvaa matalan öljyn hinnan ja euron heikon kurssin avustamana.

Vuonna 2017 koko viennin määrän ennustetaan kasvavan runsaat 2,5 prosenttia kilpailukykysovimuksen tukemana. Kasvuprosenttia nostavat tunnut laiva- ja moottoriajoneuvotoimitukset. Vienti länsimaihin vahvistuu niiden investointitoiminnan vahvistumisen myötä. Vienti Venäjälle pääsee jo pieneen kasvuun, jos Venäjän bkt kääntyy nousuun. Vuonna 2018 viennin määrä lisääntyy noin 2,5 prosenttia.

YRITYSTEN INVESTOINNIT JA RAKENTAMINEN TUNTUVASSA KASVUSSA

Kun sekä viennin että yksityisen kulutuksen näkyvät ovat olleet epävarmat, yritykset ovat jarrutelleet investointejaan. Nyt investointitoiminta on kuitenkin virkoamassa matalalta tasolta. Investointien ennustetaan kasvavan kuluvana vuonna lähes 4 prosenttia. Kone- ja laiteinvestoinnit lisääntyvät pari prosenttia ja asuinrakentaminen 8,5 prosenttia. Suurilla yksityisen ja julkisen sektorin investointihankkeilla on merkittävä osuus kasvussa.

Ensi vuonna investoinnit lisääntyvät noin 3,5 prosenttia. Koneisiin ja laitteisiin investoidaan noin 7 prosenttia ja asuinrakennuksiin 2,5 prosenttia tämänvuotista enemmän.

Vuonna 2018 kokonaisinvestoinnit lisääntyvät 2,5 prosenttia. Yritykset tarvitsevat yhä lisää tuotantokapasiteettia. Asuinrakentamisen kasvu jatkuu maltillisena 2–3 prosentissa. Asuntojen tarve säilyy suurena kasvukeskuksissa, mutta kotitalouksien vaatimaton ostovoiman lisäys ja yhä korkea työttömyys jarruttavat kasvua.

TYÖTTÖMYYSASTE ALENEE HITAASTI, KILPAILUKYKYSOPIMUS PARANTAA TYÖLLISYYTTÄ ASTEITTAIN

Vuonna 2016 työttömyysaste on keskimäärin 9,1 prosenttia, mikä on 0,3 prosenttiyksikköä matalampi kuin viime vuonna. Kuluvana vuonna työttömyysastetta on alentanut keväällä ennakoitua enemmän se, että työvoimasta on siirtynyt henkilöitä työvoiman ulkopuolelle, kotiin tai opiskelemaan.

Vuosina 2017–2018 työttömyysaste alenee vain 0,2 prosenttiyksikköä vuodessa. Vuonna 2018 työttömyysaste on yhä 8,7 prosenttia ja työllisyysaste 68,8 prosenttia. Kilpailukykysovimus parantaa työllisyyttä ja alentaa työttömyyttä asteittain. Turvapaidankahkijoiden siirtyminen vähitellen työvoimaan kohottaa työttömyysastetta muutamalla prosenttiyksikön kymmenyksellä. Vuoden 2020 työllisyysasteeksi arvioidaan 70,2 prosenttia ja työttömyysasteeksi 8,3.

OSTOVOIMAN HIDAS KASVU JARRUTTAA KULUTUSTA

Vuonna 2016 yksityisen kulutuksen ennustetaan lisääntyvän 1,3 prosenttia. Tämä on hieman enemmän kuin keväällä ennustimme. Vuosina 2017–2018 yksityinen kulutus kasvaa vain puolisen prosenttia vuodessa. Tämä vastaa suunnilleen kotitalouksien käytettävissä olevan reaalityulon kehitystä. Sopimuspalkkojen nollakorotukset vuonna 2017, inflaation kiihtyminen ja kilpailukykysovimukseen liittyvien palkansaajien työvoiman sivukulujen korotukset vaikuttavat ostovoimaa heikentävästi. Tuloverojen runsaan 500 miljoonan euron suuruisen kevennys vuonna 2017 ja hieman koheneva työllisyys pitävät kuitenkin reaalityulon kasvun kehityksen plussalla. Kotitalouksien säästämisaste on koko ennusteajanjakson ajan lievästi negatiivinen.

ÖLJYN HINNAN LASKUN INFLAATIOTA ALENTAVA VAIKUTUS VAIMENEE

Vuonna 2016 kuluttajahintojen arvioidaan kohoavan 0,5 prosenttia. Inflaatiota kiihdyttää erityisesti terveydenhoidon kallistuminen. Vuonna 2017 kuluttajahintojen ennustetaan nousevan 1,0 prosenttia öljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen nousun myötä. Vuonna 2018 kuluttajahinnat kohoavat 1,5 prosenttia. Tällöin korkotason arvioidaan jo olevan nousussa, mikä osaltaan kiihdyttää inflaatiota.

SOPEUTUKSET JA RAKENNEUUDISTUKSET TASAPAINOTTAVAT JULKISTA TALOUTTA HITAASTI

Vuonna 2016 julkisen sektorin alijäämä supistuu hallituksen päättämien sopeutustoimien ansiosta 2,2 prosenttiin bkt:sta. Myös taloudellisen kasvun nopeutuminen pienentää vajetta. Alenemista jarrut-

tavat turvapaikanhakijoista aiheutuvat menot. Vuonna 2017 alijäämä kasvaa väliaikaisesti 2,5 prosenttiin tuolloin toteutettavan tuloveron kevennyksen myötä. Vuonna 2018 vaje pienenee jälleen 2,3 prosenttiin bkt:sta.

Julkisen bruttovelka kohoaa kuluvana vuonna 64,4 prosenttiin ja ensi vuonna lähes 66,5 prosenttiin. EU:n komission menetelmällä Etlan ennusteen pohjalta laskettu julkisen sektorin rakenteellinen alijäämä on 1,7 prosenttia bkt:sta vuonna 2016 ja 2,0 prosenttia vuonna 2017.

Arvioimme Suomen täyttävän vuonna 2016 vaka- ja kasvusopimuksen vajetta koskevat vaatimukset, jos turvapaikanhakijoiden noin 0,2–0,3 prosentin bkt:sta aiheuttama kustannus otetaan arvioita tehdessä huomioon. Vuosille 2017 ja 2018 arvioitu rakenteellisen vajeen nousu ei sen sijaan ole helposti perusteltavissa.

Julkisen bruttovelka ylitti jo viime vuonna 60 prosentin rajan, mutta EMU-kriteeristöissä otetaan huomioon lieventävänä seikkana euroalueen kriisimaille annettu tuki, jonka suuruuden komissio arvioi olevan 2,9 prosenttia bkt:sta vuonna 2015. Lisäksi otetaan huomioon suhdannetilanne ja uute- na kriteerinä otettaneen huomioon turvapaikanhaki- joiden vaikutus julkiseen talouteen. Suomi ei siten joutune lähivuosina EU:n sanktioiden piiriin velka- kriteerin pohjalta.

Ennusteesi mukaan koko julkisen sektorin alijäämä on uusista sopeutustoimista huolimatta 1,7 prosenttia vielä vuonna 2020. Julkisen bruttovelan bkt-osuus on silloin kohonnut 68,8 prosenttiin. Velan kasvu hidastuu vuosikymmenen loppupuolella, mutta kasvu ei aivan taitu.

Velka ei kasva ihan valtion ja kuntien vajeen määrällä, koska arvioimme julkisen sektorin sisälle kuuluvien eläkeyhtiöiden ostavan valtion obligaatioita suunnilleen entiseen tahtiin. Myös yksityistämiset jarruttavat velan kasvua. Kun Suomen suhdannetilanne aikaa myöten kohenee ja suhdannekorjaus poistuu, Suomi voi tällöin rikkoa velkakriteeriä – mahdollisesti myös vajekriteeriä. Velan suhde bkt:hen alkaa kuitenkin vakaantua ja se voi alentua vuoden 2020 jälkeen, jos taloudellinen kasvu jatkuu kohtuullisena.

Noudattaakseen vaka- ja kasvusopimusta ja välttääkseen velan hallitsemattoman kasvun Suomi joutuu noudattamaan tiukkaa julkista menokuria seuraavallakin vaalikaudella. Hallitusohjelman mukaan sovitut sopeutustoimet ”vahvistavat julkista taloutta 4 miljardia euroa vuoden 2019 tasolla”. Meno- ja tulosopeutuksen ohella tarvitaan rakenteellisten uudistusten toteuttamista sekä laadullisen ja kustannuskilpailukyyn vahvistamista.

LISÄTIETOJA:

Tutkimusjohtaja Markku Kotilainen,
puh. (09) 609 90206 tai 050 351 1192,
markku.kotilainen@etla.fi

Suomen huoltotase							
	Arvo	Määrän muutos, %					
	Mrd. e ²⁾	Edellisestä vuodesta				Keskimäärin	
Huoltotase-erä	2015	2015	2016 ^E	2017 ^E	2018 ^E	2011-15	2016-20 ^E
Bruttokansantuote markkinahintaan	209,1	0,2	1,1	1,2	1,1	0,0	1,2
Tuonti	77,5	1,9	1,5	2,1	2,4	2,0	2,4
- tavarat	53,0	0,8	2,4	2,4	2,5	1,9	2,7
- palvelut	24,6	4,6	-0,7	1,5	2,3	2,0	1,7
Kokonaistarjonta	286,7	0,7	1,3	1,5	1,5	0,5	1,6
Vienti	76,6	-0,2	0,4	2,7	2,6	0,5	2,5
- tavarat	54,1	-2,2	0,4	3,1	2,3	0,7	2,5
- palvelut	22,5	5,3	0,5	1,7	3,5	-0,1	2,6
Investoinnit	42,7	0,7	3,9	3,4	2,5	-1,0	3,0
- yksityiset	34,6	2,2	4,2	3,6	2,6	-1,5	3,3
- julkiset	8,2	-5,1	2,8	2,5	2,0	1,5	1,9
Kulutus	166,7	1,1	1,0	0,5	0,4	0,8	0,6
- yksityinen	115,7	1,5	1,3	0,7	0,5	1,0	0,9
- julkinen	51,0	0,4	0,3	0,0	0,2	0,3	0,2
Varastojen muutos ¹⁾	0,7	0,3	-0,2	-0,1	0,2	0,0	0,0
Kokonaiskysyntä	286,7	0,9	1,1	1,5	1,5	0,5	1,6
Kotimainen kysyntä	210,1	1,4	1,4	1,0	1,1	0,6	1,2
Julkinen kysyntä	59,2	-0,4	0,7	0,4	0,4	0,4	0,4

¹⁾ Kontribuutio bkt:n kasvuun, %-y, sisältää tilastollisen eron.
²⁾ Käyvin hinnoin.
Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.

Eräitä keskeisiä ennusteita						
	2013	2014 [*]	2015 [*]	2016 ^E	2017 ^E	2018 ^E
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	1,5	1,0	-0,2	0,5	1,0	1,5
Ansiotason muutos, %	2,1	1,4	1,4	1,3	0,7	1,2
Työttömyysaste, %	8,2	8,7	9,4	9,1	8,9	8,7
Vaihtotaseen jäämä, % suhteessa BKT:hen	-1,9	-1,3	-0,8	-1,4	-1,4	-1,1
Teollisuustuotannon (tuotos) muutos, %	-3,2	-0,8	-1,9	1,4	1,7	2,1
Suomen EMU-ylijäämä, % BKT:sta	-2,6	-3,2	-2,8	-2,2	-2,5	-2,3
Suomen EMU-velka, % BKT:sta	55,5	59,3	62,6	64,4	66,5	68,0
Euribor 3 kk, %	0,2	0,2	0,0	-0,2	0,0	0,2
EU28-maiden BKT:n muutos, %	0,2	1,4	2,0	1,8	1,5	1,5
- Euroalue	-0,3	0,9	1,7	1,6	1,4	1,4
EU28-maiden kuluttajahintojen muutos, % ¹⁾	1,6	0,4	0,0	0,2	1,3	1,6
- Euroalue ¹⁾	1,4	0,4	0,0	0,2	1,2	1,6

¹⁾ Yhdenmukaistettu indeksi
Lähteet: Tilastokeskus, Etlä.